TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) NUTARTIS

2005 m. liepos 14 d. *

Byloje C-52/04

dėl *Bundesverwaltungsgericht* (Vokietija) 2003 m. gruodžio 17 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2004 m. vasario 10 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Personalrat der Feuerwehr Hamburg

prieš

Leiter der Feuerwehr Hamburg,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai C. Gulmann, R. Schintgen (pranešėjas), J. Makarczyk ir J. Klučka,

* Proceso kalba: vokiečių.

generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kancleris R. Grass,

Teisingumo Teismas pagal Procedūros reglamento 104 straipsnio 3 dalį prašymą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikusiam teismui pranešęs, kad jis klausimą išspręs priimdamas motyvuotą nutartį,

Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje numatytiems suinteresuotiesiems asmenims nurodęs pateikti su šiuo klausimu susijusias pastabas,

susipažinęs su generalinio advokato išvada,

priima šią

Nutartį

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1989 m. birželio 12 d. Tarybos direktyvos 89/391/EEB dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti nustatymo (OL L 183, 1989 p. 1) 2 straipsnio ir 1993 m. lapkričio 23 d. Tarybos direktyvos 93/104/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL L 307, 1993 p. 18) 1 straipsnio 3 dalies išaiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant bylą tarp Hamburgo priešgaisrinės apsaugos tarnybos personalo komiteto (*Personalrat der Feuerwehr Hamburg*, toliau – *Personalrat*) ir šios tarnybos vadovo (*Leiter der Feuerwehr Hamburg*, toliau – *Leiter*) dėl Vokietijos teisės aktų, numatančių šios tarnybos padaliniams, atliekantiems gelbėjimo darbus, ilgesnį nei 48 valandų savaitės darbo laiką.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

3 Direktyva 89/391 ir Direktyva 93/104 buvo priimtos EB sutarties 118a straipsnio pagrindu (EB sutarties 117–120 straipsniai pakeisti EB 136–143 straipsniais).

4 Direktyva 89/391 yra pagrindų direktyva, kurioje nustatyti pagrindiniai darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos principai. Šie principai vėliau buvo išplėtoti priimtose specialiose direktyvose, įskaitant Direktyvą 93/104.

5 Direktyvos 89/391 2 straipsnyje nustatyta jos taikymo sritis:

„1. Ši direktyva taikoma visiems veiklos sektoriams, tiek valstybiniam, tiek privačiam (pramonės, žemės ūkio, prekybos, administravimo, paslaugų, švietimo, kultūros, poilsio ir kt.).

2. Ši direktyva netaikoma toms sritims, kurių ypatumai, būdingi tam tikrai specifinei valstybės tarnybos veiklai, tokiai kaip ginkluotosios pajėgos ir policija, arba tam tikrai specifinei veiklai civilinės saugos srityje, neišvengiamai jai prieštarauja.

Tuo atveju darbuotojų sauga ir sveikata turi būti užtikrinama kiek galima labiau atsižvelgiant į šioje direktyvoje nustatytus tikslus. "

6 Direktyvos 93/104 1 straipsnyje „Tikslas ir taikymo sritis" nustatyta:

„1. Ši direktyva nustato būtiniausius saugos ir sveikatos reikalavimus dėl darbo laiko organizavimo.

2. Ši direktyva taikoma:

a) minimaliems dienos poilsio, savaitės poilsio ir kasmetinių atostogų laikotarpiams, pertraukoms ir maksimaliam savaitės darbo laikui;

ir

b) tam tikriems naktinio darbo, pamaininio darbo ir darbo modelių aspektams.

3. Ši direktyva taikoma visoms Direktyvos 89/391/EEB 2 straipsnyje nurodytoms veiklos sritims, valstybinėms, ir privačioms, nepažeidžiant šios direktyvos 17 straipsnio, išskyrus oro, geležinkelio, kelių, jūros, vidaus vandenų ir ežerų transportą, jūros žvejybą ir kitą darbą jūroje bei keliančių kvalifikaciją gydytojų veiklą;

4. Direktyvos 89/391/EEB nuostatos visapusiškai taikomos šio straipsnio 2 dalyje nurodytiems klausimams, nepažeidžiant griežtesnių ir (arba) specialių šios direktyvos nuostatų. "

7 Direktyvos 93/104 2 straipsnis „Apibrėžimai" nustato:

„Šioje direktyvoje:

1. „darbo laikas" – tai bet koks laikas, kai darbuotojas yra darbo vietoje, darbdavio žinioje ir vykdo savo veiklą arba atlieka pareigas pagal nacionalinės teisės aktus ir (arba) praktiką;

2. „poilsio laikas" – tai bet koks laikas, kuris nėra darbo laikas;

<...>"

8 Minėtos direktyvos II skirsnyje nustatytos būtinos priemonės, kurių valstybės narės privalo imtis užtikrindamos, kad kiekvienas darbuotojas turėtų teisę į minimalų kasdienio ir savaitės poilsio laiką, ir taip pat jis reglamentuoja maksimalų savaitės darbo laiką.

9 Dėl maksimalaus savaitės darbo laiko tos pačios direktyvos 6 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad, atsižvelgiant į būtinybę garantuoti darbuotojų saugą ir sveikatos apsaugą:

<...>

2. vidutinis darbo laikas, įskaitant viršvalandžius, per kiekvieną septynių dienų laikotarpį nebūtų ilgesnis kaip 48 valandos."

10 Direktyvos 93/104 15 straipsnyje numatyta:

„Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės taikyti arba priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie yra palankesni darbuotojų saugos garantijų ir sveikatos apsaugos atžvilgiu, arba palengvinti ar leisti kolektyvinių sutarčių arba susitarimų, sudarytų tarp darbdavių ir darbuotojų, kurie yra palankesni darbuotojų saugos garantijų ir sveikatos apsaugos atžvilgiu, taikymą."

11 Minėtos direktyvos 16 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės gali nustatyti:

<...>

2. taikydamos 6 straipsnį (maksimalus savaitės darbo laikas), ne didesnį kaip keturių mėnesių pamatinį laikotarpį.

<...>"

12 Pati direktyva numato leidžiančias nukrypti nuo daugumos iš šių pagrindinių taisyklių nuostatas, kurios taikomos atsižvelgiant į tam tikros veiklos ypatumus ir įvykdžius tam tikras sąlygas. Šiuo požiūriu 17 straipsnyje numatyta:

„1. Deramai laikydamosi darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos bendrųjų principų, valstybės narės gali nukrypti nuo 3, 4, 5, 6, 8 arba 16 straipsnių, kai, atsižvelgiant į atitinkamos veiklos konkrečias ypatybes, darbo laikas neskaičiuojamas ir (arba) iš anksto nenustatomas, arba jį gali nusistatyti patys darbuotojai, pirmiausia:

a) vadovai arba kiti asmenys, galintys savarankiškai priimti sprendimus;

b) darbuotojai šeimose;

arba

c) religines apeigas bažnyčiose ir religinėse bendruomenėse atliekantys darbuotojai.

2. Nukrypti leidžiančios nuostatos gali būti nustatytos įstatymais ir kitais teisės aktais, arba kolektyvinėmis sutartimis ar susitarimais tarp darbdavių ir darbuotojų, su sąlyga, kad suinteresuotiems darbuotojams suteikiamas lygiavertis kompensuojamojo poilsio laikas arba, išskirtiniais atvejais, kai dėl objektyvių priežasčių suteikti lygiavertį kompensuojamojo poilsio laiką neįmanoma, tokiems darbuotojams suteikiama atitinkama apsauga:

2.1. Leidžiančios nukrypti nuo 3, 4, 5, 8 ir 16 straipsnių nuostatos:

<...>

c) veiklai, susijusiai su nuolatinės tarnybos teikiamomis paslaugomis arba nenutrūkstama gamyba, ypač:

i) paslaugoms, susijusioms su priėmimu, gydymu ir (arba) priežiūra, teikiamoms ligoninėse arba panašiose įstaigose, nuolatinės globos institucijose ir kalėjimuose;

<...>

iii) su spauda, radiju, televizija, kinematografija susijusioms veiklos rūšims, pašto ir telekomunikacijų paslaugoms, greitosios pagalbos, priešgaisrinės ir civilinės saugos paslaugoms;

<...>

3. Leidžiančios nukrypti nuo 3, 4, 5, 8 ir 16 straipsnių nuostatos gali būti nustatytos kolektyvinėmis sutartimis arba susitarimais, sudarytais nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu tarp darbdavių ir darbuotojų arba, pagal juose nustatytas taisykles, kolektyvinėmis sutartimis arba susitarimais, sudarytais žemesniu lygmeniu tarp darbdavių ir darbuotojų.

<...>

Pirmoje ir antroje pastraipose numatytas leidžiančias nukrypti nuostatas leidžiama taikyti tik su sąlyga, kad suinteresuotiems darbuotojams bus suteikiamas lygiavertis kompensuojamojo poilsio laikas, arba, išimtiniais atvejais, kai dėl objektyvių priežasčių suteikti tokio laiko neįmanoma, suinteresuotiems darbuotojams suteikiama atitinkama apsauga.

<...>

4. Taikant šio straipsnio 2 dalies 2.1 ir 2.2 punktuose ir 3 dalyje numatytą leidžiančią nukrypti nuo 16 straipsnio 2 punkto nuostatą, negali būti nustatytas didesnis kaip šešių mėnesių pamatinis laikotarpis.

Tačiau, laikydamosi bendrųjų principų dėl darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos, valstybės narės dėl objektyvių, techninių, arba darbo organizavimo priežasčių gali leisti kolektyvinėse sutartyse arba susitarimuose, sudarytuose tarp darbdavių ir darbuotojų, nustatyti kitokius pamatinius laikotarpius, bet jokiu būdu ne ilgesnius kaip 12 mėnesių.

<...>"

Nacionalinės teisės aktai

13 Pagal Vokietijos darbo teisę atskiriama nuolatinė tarnyba (*Arbeitsbereitschaft*), budinti tarnyba (*Bereitschaftsdienst*) ir tarnyba pagal iškvietimą (*Rufbereitschaft*).

14 Šios trys sąvokos nėra nustatytos nacionalinės teisės aktuose, jų apibrėžimai išplaukia iš teismų praktikos.

15 Nuolatinėje tarnyboje (*Arbeitsbereitschaft*) dirbantis darbuotojas turi būti darbdavio žinioje savo darbo vietoje ir, be to, jis turi būti visą laiką pasiruošęs prireikus greitai veikti.

16 Budinčiojoje tarnyboje (*Bereitschaftsdienst*) dirbantis darbuotojas privalo būti darbdavio nurodytoje darbo vietoje, įstaigos viduje ar už jos ribų ir pasiruošęs atlikti pareigas, jei darbdavys to pareikalautų, tačiau jam leidžiama ilsėtis ar užsiimti norima veikla, iki prireiks atlikti profesines užduotis.

17 Tarnyboje pagal iškvietimą (*Rufbereitschaft*) dirbantis darbuotojas nėra įpareigotas būti darbdavio nustatytoje darbo vietoje, pakanka to, kad jis bet kuriuo metu yra pasiekiamas, jog, darbdaviui pareikalavus, galėtų greitai atlikti savo profesines užduotis.

18 Pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamų faktinių aplinkybių metu galiojusią Vokietijos darbo teisę paprastai tiktai darbo laikas nuolatinėje tarnyboje (*Arbeitsbereitschaft*) įskaitomas į darbo laiką. Atvirkščiai, darbo laikas budinčiojoje tarnyboje (*Bereitschaftsdienst*) ir tarnyboje pagal iškvietimą (*Rufbereitschaft*) laikomas poilsiu, išskyrus tą laiko dalį, kai darbuotojas faktiškai atlieka savo profesines užduotis.

19 1977 m. lapkričio 29 d. Įstatymo dėl Hamburgo žemės valstybės tarnautojų statuto (Hamburgisches Beamtengesetz) redakcijos, iš dalies pakeistos 1977 m. birželio 11 d. Įstatymu (toliau – *HmbBG*), 76 straipsnis išdėstytas taip:

„1) Įprastinį valstybės tarnautojų darbo laiką nutarimu nustato Senatas (Hamburgo žemės kolegiali vykdomoji institucija) pagal 2 ir 3 dalyse nustatytą tvarką. Šis darbo laikas negali viršyti 40 valandų per savaitę. Budinčiosios tarnybos darbo

laikas tarnybos tikslais gali būti prailgintas; tačiau vidutiniškai jis negali viršyti 50 valandų per savaitę.

<...>“ (Neoficialus vertimas)

20 1997 m. rugpjūčio 12 d. Nutarimo dėl valstybės tarnautojų darbo laiko trukmės (*Verordnung über die Arbeitszeit der Beamtinnen und Beamten*) (toliau – *ArbzVO*) 1 straipsnis nustato:

„1) Įprastinis valstybės tarnautojų savaitės darbo laikas vidutiniškai yra 40 valandų. Padalinio įprastinis darbo dienos laikas nustatomas atsižvelgiant į atitinkamą įprastinės savaitės darbo laiko trukmę.

2) Nukrypstant nuo pirmos dalies tarnybos tikslais, įprastinis savaitės darbo laikas gali būti prailgintas iki 50 valandų per savaitę, įskaitant budėjimo laikotarpius. Priešgaisrinės apsaugos padalinių darbuotojų, atliekančių gelbėjimo darbus žemėje, įskaitant budinčiąją tarnybą, įprastinis savaitės darbo laikas yra 48 valandos.“ (Neoficialus vertimas)

21 Ši *ArbzVO* nuostata buvo pakeista 1998 m. gruodžio 15 d. Nutarimu:

„1997 m. rugpjūčio 12 d. Nutarimo dėl valstybės tarnautojų darbo laiko trukmės <...> 1 straipsnio 2 dalies 2 sakinyje skaičius „48“ yra keičiamas skaičiumi „50“.“ (Neoficialus vertimas)

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

22 Iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad 1991 m. liepos 18 d. pagrindinės bylos šalys sudarė kolektyvinę sutartį dėl valstybės tarnautojų, atliekančių gelbėjimo darbus žemėje ir užtikrinančių „visapusišką apsaugą" gaisro atveju, darbo laiko trukmės, kuri buvo pradėta taikyti nuo 1990 m. balandžio 1 dieną. Šioje kolektyvinėje sutartyje buvo nustatytas įprastinis vidutiniškai 48 valandų savaitės darbo laikas, įskaitant ir budėjimo laikotarpius.

23 1999 m. pradžioje *Leiter* parengė naujos kolektyvinės sutarties, kuri nuo 1999 m. sausio 1 d. pakeistų 1991 m. liepos 18 d. sutartį, projektą, numatantį 48 valandų įprastinės darbo savaitės laiko, įskaitant budėjimo laikotarpius, prailginimą iki 50 valandų.

24 *Personalrat* nepritarė tokiam projektui. Pagrindinės bylos šalims nepavykus susitarti dėl sutarties, *Leiter* kreipėsi į taikinimo instituciją, kuri 1999 m. spalio 25 d. vietoj *Personalrat* patvirtino naują kolektyvinę sutartį (toliau – nagrinėjama kolektyvinė sutartis).

25 2000 m. gruodžio 12 d. *Personalrat* šią kolektyvinę sutartį denonsavo nuo jos sudarymo, remdamasis tuo, kad, jo manymu, ji neatitiko Direktyvos 89/391 ir Direktyvos 93/104 reikalavimų.

26 Vėliau *Personalrat* kreipėsi į *Verwaltungsgericht Hamburg*, kuris nutartimi ieškinį atmetė.

27 *Personalrat Oberverwaltungsgericht Hamburg* pateikė apeliacinį skundą, kuris atmetė pagrindinį reikalavimą pripažinti, jog nagrinėjama kolektyvinė sutartis yra netaikytina, tačiau patenkino papildomą reikalavimą pripažinti, kad 1999 m. spalio 25 d. taikinimo institucijos sprendimas buvo neteisėtas.

28 *Personalrat* ir *Leiter* dėl tokio *Oberverwaltungsgericht* sprendimo *Bundesverwaltungsgericht* pateikė kasacinį skundą.

29 *Bundesverwaltungsgericht* manymu, bylos išnagrinėjimas priklauso nuo atsakymo į su Bendrijos teise susijusį klausimą, kuris Teisingumo Teismo praktikoje dar nebuvo išaiškintas.

30 Iš tikrųjų, jeigu nagrinėjama kolektyvinė sutartis yra grindžiama *HmbBG* ir *ArbzVO*, kurie iš dalies buvo pakeisti 1998 m. gruodžio 15 d., esančiu teisiniu pagrindu, tai tokie nacionalinės teisės aktai, leidžiantys nustatyti ne ilgesnę nei įprastinį 50 valandų savaitės darbo laiką esant tarnybos poreikiui, yra netaikytini, jei jie prieštarauja Direktyvos 93/104 6 straipsnio 2 daliai, nustatančiai maksimalų 48 valandų savaitės darbo laiką. Todėl šiuo požiūriu pateikiamas klausimas, ar ši direktyva taikytina valstybės tarnautojams, atliekantiems gelbėjimo darbus profesionalioje priešgaisrinės apsaugos tarnyboje.

31 Atsižvelgiant į tai, kad, pirma, Direktyvos 93/104 1 straipsnio 3 dalyje nustatyta jos taikymo sritis aiškiai darant nuorodą į Direktyvos 83/391 2 straipsnį ir, antra, pagal šio minėto 2 straipsnio 2 dalies pirmąją pastraipą ši direktyva netaikoma toms sritims, kurių ypatumai, būdingi tam tikrai specifinei valstybės tarnybos veiklai, pavyzdžiui, ginkluotųjų pajėgų ir policijos, arba tam tikrai specifinei veiklai civilinės saugos srityje, neišvengiamai jai prieštarauja, reikia nustatyti, ar bent viena iš šių išimčių apima priešgaisrinės apsaugos darbuotojus.

32 Be to, jeigu priešgaisrinės apsaugos darbuotojų veikla iš esmės nukreipta gaisrams gesinti ir jeigu įstatymas juos įpareigoja nelaimingų atsitikimų arba kitų pavojingų situacijų atvejais teikti pagalbą, ar jie galėtų būti laikomi valstybės apsaugos sistemos dalimi, kuriai taip pat priskiriamos Direktyvos 89/391 2 straipsnio 2 dalyje minimos ginkluotosios pajėgos ir policija, ar civilinės saugos tarnybos dalimi, neatmetant galimybės, kad vienaip ar kitaip šie asmenys nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį ir dėl šios priežasties taip pat nepatenka ir į Direktyvos 93/104 taikymo sritį.

33 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo manymu, Direktyvos 89/391 2 straipsnio 2 dalies pirmąją pastraipą galima aiškinti kaip bent jau nustatančią, kad maksimalus savaitės darbo laikas, nustatytas Direktyvos 93/104 6 straipsnio 2 dalyje, taip pat yra taikomas ir valstybės tarnautojams, dirbantiems tarnyboje, apimančią gaisrų gesinimą, atliekant gelbėjimo darbus žemėje. Iš tikrųjų tiek iš šios pirmos nuostatos teksto, tiek iš jos prasmės bei tikslo aišku, kad taip ir turi būti aiškinama.

34 Manydamas, kad tokiomis aplinkybėmis bylos sprendimui priimti būtinas Bendrijos teisės išaiškinimas, *Bundesverwaltungsgericht* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo teismui šį klausimą:

„Ar Direktyvos 93/104 <...> 1 straipsnio 3 dalies nuostatos kartu su Direktyvos 89/391 <...> 2 straipsnio 2 dalies nuostatomis turi būti aiškinamos, kad pirmoji minėta direktyva nėra taikoma valstybės tarnybos ugniagesių gelbėtojų, gesinančių gaisrus, darbo laikui?“

Dėl prejudicinio klausimo

35 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 89/391 2 straipsnis ir Direktyvos 93/104 1 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinamos taip, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama valstybinės priešgaisrinės apsaugos tarnybos ugniagesių gelbėtojų veikla patenka į šių direktyvų taikymo sritį taip ir dėl to, jog Direktyvos 93/104 6 straipsnio 2 dalis draudžia nustatyti ilgesnį nei maksimalų 48 valandų savaitės darbo laiką, įskaitant budėjimo laikotarpius.

36 Atsižvelgiant į tai, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką atsakant į šį klausimą nekyla jokių pagrįstų abejonių, Teismas pagal Procedūros reglamento 104 straipsnio 3 dalį prašymą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikusiam teismui pranešė, kad jis klausimą išspręs priimdamas motyvuotą nutartį, bei nurodė Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje įvardytiems suinteresuotiesiems asmenims pateikti su šiuo klausimus susijusias pastabas.

37 *Personalrat* ir Europos Bendrijų Komisija, atsakydamos į Teisingumo Teismo prašymą, pakartojo poziciją, kurios jie laikėsi rašytinės procedūros metu, nurodydami, kad ypač atsižvelgiant į 2004 m. lapkričio 4 d. Sprendimą *Pfeiffer ir kt.* (C-397/01-C-403/01, Rink. p. I-8835) atsakymas į pateiktą klausimą aiškiai gali būti suprantamas iš Teisingumo Teismo praktikos ir kad dėl šios priežasties šią bylą galima išspręsti priimant motyvuotą nutartį. *Leiter* ir Nyderlandų vyriausybė manė priešingai. Vis dėlto atsižvelgdamas į pastarųjų pateiktus įrodymus, Teisingumo Teismas nemano, jog turėtų atsisakyti numatytos procedūros.

38 Atsakant į pateiktą klausimą, performuluotą šios nutarties 35 punkte, pirmiausia primintina, kad Direktyvos 93/104 1 straipsnio 3 dalis nustato jos taikymo sritį,

aiškiai darydama nuorodą į Direktyvos 89/391 2 straipsnį. Be to, prieš nustatant, ar valstybinės priešgaisrinės apsaugos tarnybos ugniagesių gelbėtojų veikla patenka į Direktyvos 93/104 taikymo sritį, visų pirma reikia nustatyti, ar ši veikla patenka į Direktyvos 89/391 taikymo sritį (žr. 2000 m. spalio 3 d. Sprendimo *Simap*, C-303/98, Rink. p. I-7963, 30 ir 31 punktus).

39 Pagal Direktyvos 89/391 2 straipsnio 1 dalį ji taikoma „visiems veiklos sektoriams, tiek valstybiniam, tiek privačiam", tarp kurių, *inter alia*, bendrąja prasme yra ir administracinė veikla, ir veikla, susijusi su paslaugomis.

40 Tačiau iš to paties straipsnio 2 dalies pirmosios pastraipos išplaukia, jog minėta direktyva netaikoma toms sritims, kurių ypatumai, būdingi tam tikrai specifinei valstybės tarnybos veiklai, kaip antai ginkluotosios pajėgos ir policija, arba tam tikrai specifinei veiklai civilinės saugos srityje, neišvengiamai jai prieštarauja.

41 Šiuo požiūriu Teisingumo Teismas jau konstatavo, kad felčerių, lydinčių pagalbos automobilį ar gydytojo greitosios medicininės pagalbos automomobilį, veikla kaip, pavyzdžiui, Vokietijos Raudonojo kryžiaus (*Detsches Rotes Kreuz*) organizacijos teikiamos pagalbos sužeistiesiems ar ligoniams, nepatenka į pirmiau minėto punkto nurodytos išimties taikymo sritį (minėto sprendimo *Pfeiffer ir kt.* 51 punktas).

42 Iš tikrųjų Teisingumo Teismas nusprendė, kad tiek iš Direktyvoje 89/391 numatyto tikslo užtikrinti geresnę darbuotojų saugą ir sveikatos apsaugą, tiek iš jos 2 straipsnio 1 dalies formuluotės išplaukia, kad šios direktyvos taikymo sritis yra plati. Todėl jis padarė išvadą, kad šio straipsnio 2 dalies pirmojoje pastraipoje nustatytos išimtys turi būti aiškinamos siaurai (žr. minėto sprendimo *Peiffer ir kt.* 52 punktą).

43 Minėto sprendimo *Peiffer ir kt.* 53 punkte Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvos 89/391 2 straipsnio 2 dalies pirmojoje pastraipoje nustatyta, kad direktyva netaikoma tik „tam tikrai specifinei veiklai" civilinės saugos srityje, kurios ypatumai neišvengiamai prieštarauja direktyvoje nustatytoms normoms, tačiau ne visai civilinės saugos veiklai.

44 Teisingumo Teismas minėto sprendimo *Peiffer ir kt.* 54 punkte padarė išvadą, kad Direktyvos 89/391 taikymo srities išimtis plačiai apibrėžta, todėl ji turi būti aiškinama kaip apribojanti jos taikymo sritį tiek, kiek yra būtina, siekiant apginti interesus, kuriuos ji leidžia valstybėms narėms ginti.

45 Minėto sprendimo *Peiffer ir kt.* 55 punkte Teisingumo Teismas pripažino, kad šiuo požiūriu Direktyvos 89/391 2 straipsnio 2 dalies pirmojoje pastraipoje numatyta išimtis buvo nustatyta siekiant vienintelio tikslo, – užtikrinti tinkamą tarnybų funkcionavimą saugos, sveikatos apsaugos, viešosios tvarkos srityse atsiradus ypač pavojingoms ir didelio masto aplinkybėms, pavyzdžiui, katastrofų atveju, kai darbuotojai gali patekti į pavojingas jų saugai ir (arba) sveikatai situacijas, dėl kurių dėl jų nenumanomo pobūdžio neįmanoma planuoti darbuotojų, atliekančių gelbėjimo darbus, darbo laiko.

46 Tačiau, Teisingumo Teismo nuomone, civilinės saugos tarnyba pagal minėtos nuostatos siaurą aiškinimą skiriasi nuo pagalbos tarnybos veiklos, susijusios su pagalba sužeistiesiems ir ligoniams, kuri buvo nagrinėta byloje priimant minėtą sprendimą *Peiffer ir kt.* Iš tiesų, net jei tokioje tarnyboje, kurios veiklą nagrinėja prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas, susiduriama su įvykiais, kurių iš esmės negalima numatyti, jos veiklą normaliomis sąlygomis, atitinkančią specialiai

tai tarnybai numatytas užduotis, galima iš anksto organizuoti, įskaitant ir saugos ir sveikatos pavojaus prevenciją bei personalo darbo laiką (žr. minėto sprendimo *Peiffer ir kt.* 56 ir 57 punktus).

47 Todėl Teisingumo Teismas minėto sprendimo *Peiffer ir kt.* 58 punkte padarė išvadą, kad ši tarnyba nepasižymi jokiomis ypatybėmis, kurios neišvengiamai prieštarautų taikant Bendrijos normas darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos srityse, nes nepatenka į Direktyvos 89/391 2 straipsnio 2 dalies pirmojoje pastraipoje numatytos išimties taikymo sritį, todėl tokiai tarnybai direktyva yra taikoma.

48 Pagrindinėje byloje nagrinėjama valstybinės priešgaisrinės apsaugos tarnybos ugniagesių gelbėtojų veikla iš esmės nesiskiria nuo minėtame sprendime *Peiffer ir kt.* nagrinėtos veiklos ir jos pobūdžio, todėl Teisingumo Teismo pateiktas Direktyvos 89/391 aiškinimas toje byloje taikomas ir šiai bylai.

49 Šiuo požiūriu iš tikrųjų pažymėtina, kad ne tik atsižvelgiant į Direktyvos 89/391 2 straipsnio 2 dalies pirmosios pastraipos formuluotę, į kurios taikymo sritį nepatenka tik tam tikros specifinės valstybės tarnybos ir civilinės saugos srities veiklos rūšys, jeigu jų ypatumai neišvengiamai prieštarauja šios direktyvos taikymui, o taip pat atsižvelgiant į tai, kad ši išimtis išplaukia iš minėto sprendimo *Peiffer ir kt.* 55–57 punktų, ši nuostata negalėtų pateisinti to, kad atitinkama valstybė narė manytų, jog ši išimtis taikoma bet kuriai atitinkamuose sektoriuose vykdomai veiklai.

50 Atvirkščiai, ir iš Direktyvos 89/391 2 straipsnio 2 dalies pirmojoje pastraipoje vartojamų sąvokų, ir iš jos teksto išplaukia, jog ši nuostata apima tik tam tikras atitinkamų tarnybų konkrečias veiklas, kurių veiklos tęstinumas būtinas asmenų ir nuosavybės neliečiamumui užtikrinti, ir kad atsižvelgiant į tokio tęstinumo reikalavimą šios veiklos rūšys yra tokios, jog neįmanoma veiksmingai taikyti visų Bendrijos normų darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos srityse.

51 Iš tikrųjų Bendrijos teisės aktų leidėjo naudojamas kriterijus apibrėžiant Direktyvos 89/391 taikymo sritį grindžiamas ne darbuotojų priskyrimu šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies pirmojoje pastraipoje numatytiems skirtingiems veiklos sektoriams, suvokiamiems kaip visuma, pavyzdžiui, ginkluotosios pajėgos, policija, civilinė sauga, tačiau remiamasi tik konkrečių užduočių, kurias atlieka pagal darbo sutartis dirbantys savo sektoriuose darbuotojai, ypatumais, kurie pateisina šioje direktyvoje įtvirtintų taisyklių išimtį siekiant absoliučiai užtikrinti veiksmingą kolektyvinę apsaugą. Todėl įprastinėmis sąlygomis saugos ir pagalbos tarnybų vykdoma veikla pirmiau minėtos nuostatos prasme patenka į Direktyvos 89/391 taikymo sritį.

52 Todėl šiuo atveju ši direktyva turėtų būti taikoma priešgaisrinės apsaugos veiklai, kai ją vykdo ugniagesiai gelbėtojai žemėje, ir neturi reikšmės tai, kad jų pagrindinė funkcija – gesinti gaisrus arba teikti pagalbą kitu būdu, jeigu ji vykdoma įprastinėmis sąlygomis pagal atitinkamam padaliniui priskirtą užduotį, o taip pat ir gelbėjimo veiklai, kurios dėl jos pobūdžio negalima numatyti ir dėl kurios gali kilti grėsmė darbuotojų saugai ir (arba) sveikatai.

53 Šiam Direktyvos 89/391 2 straipsnio 2 dalies pirmosios pastraipos aiškinimui galima taikyti išimtį tik išskirtinių įvykių atveju, kai norint imtis sėkmingų priemonių, skirtų

visuomenės apsaugai užtikrinti esant dideliam kolektyviniam pavojui, privaloma, kad atsitikus tokiam įvykiui personalas teiktų absoliučią pirmenybę tokiomis priemonėmis siekiamam tikslui įgyvendinti.

54 Tokia pati išvada darytina ir gamtinių arba technologinių katastrofų, pasikėsinimų, didelių nelaimingų atsitikimų arba kitų tokio pobūdžio įvykių atveju, dėl kurių ypatingo pavojaus ir didelio masto būtina imtis priemonių kolektyvinei gyvybei, sveikatai ir saugai apsaugoti, kurios bus įgyvendintos, jeigu bus laikomasi visų Direktyvoje 89/391 ir Direktyvoje 93/104 įtvirtintų taisyklių.

55 Tokiomis aplinkybėmis būtinybė užtikrinti, kad nekiltų pavojaus pažeisti imperatyvius saugos ir kolektyvinio neliečiamumo reikalavimus, atsižvelgiant į tam tikros specifinės veiklos ypatumus, turi laikinai tapti svarbesnė už šios direktyvos tikslą, t. y. darbuotojų sveikatos bei saugos užtikrinimą. Konkrečiai kalbant, negali būti iš darbdavių pagrįstai reikalaujama veiksmingai taikyti profesinių pavojų prevenciją ir planuoti gelbėtojų darbo laiką.

56 Vis dėlto net ir esant tokiai išskirtinei situacijai, pagal Direktyvos 89/391 2 straipsnio 2 dalies antrąją pastraipą reikalaujama, kad kompetentingos valdžios institucijos „visomis įmanomomis priemonėmis" užtikrintų darbuotojų saugą ir sveikatą.

57 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pripažintina, kad valstybinės priešgaisrinės apsaugos tarnybos ugniagesių gelbėtojų veikla iš esmės nėra numatyta Direktyvos 89/391 2 straipsnio 2 dalies pirmosios pastraipos išimtyje, bet priešingai, tokia veikla, jei vykdoma įprastinėmis sąlygomis, patenka į šios direktyvos taikymo sritį.

58 Konkrečiai kalbant, iš Direktyvos 93/104 1 straipsnio 3 dalies formuluotės išplaukia, kad ji taikoma visoms Direktyvos 89/391 2 straipsnyje nurodytoms veiklos sritims, valstybinėms ir privačioms, išskyrus tam tikras konkrečias išsamiai išvardytas veiklos rūšis.

59 Nė viena šių veiklų nėra susijusi su pagrindinėje byloje nagrinėjama tarnyba, nes veikla, kurią nagrinėja prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas, patenka į Direktyvos 93/104 taikymo sritį.

60 Kaip teisingai pažymėjo Komisija, šią išvadą pagrindžia ir tai, jog Direktyvos 93/104 17 straipsnio 2 dalies 2.1 punkto c papunkčio iii dalyje aiškiai daroma nuoroda į priešgaisrinės apsaugos tarnybą. Tokia nuoroda būtų nereikalinga, jeigu minėta veikla pagal Direktyvos 93/104 1 straipsnio 3 dalį nepatektų į jos taikymo sritį. Tačiau minėta nuoroda parodoma, kad Bendrijos įstatymų leidėjas nustatė principą, kuriuo remiantis ši direktyva taikoma tokios srities veiklai, numatant galimybę nurodytomis aplinkybėmis leisti nukrypti nuo tam tikrų minėtos direktyvos nuostatų (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Peiffer ir kt.* 62 punktą).

61 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip, kad Direktyvos 89/391 2 straipsnis ir Direktyvos 93/104 1 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinamos taip:

— pagrindinėje byloje nagrinėjama valstybinės priešgaisrinės apsaugos tarnybos ugniagesių gelbėtojų veikla paprastai patenka į šių direktyvų taikymo sritį taip, jog iš principo Direktyvos 93/104 6 straipsnio 2 dalis draudžia nustatyti ilgesnį nei maksimalų 48 valandų savaitės darbo laiką, įskaitant budėjimo laikotarpius,

— vis dėlto toks prailginimas įmanomas išskirtinėmis ypač pavojingomis ir didelio masto aplinkybėmis, kai tinkamo tarnybų funkcionavimo saugos, sveikatos apsaugos, viešosios tvarkos srityse užtikrinimo tikslas turi laikinai tapti svarbesnis už ugniagesių gelbėtojų saugos ir sveikatos apsaugos užtikrinimo tikslą; tačiau net ir tokiomis išskirtinėmis aplinkybėmis visomis įmanomomis priemonėmis reikia laikytis Direktyvos 89/39 tikslų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

62 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti pastarasis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1989 m. birželio 12 d. Tarybos direktyvos 89/391/EEB dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti nustatymo 2 straipsnis ir 1993 m. lapkričio 23 d. Tarybos direktyvos 93/104/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų 1 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinami taip:

— **pagrindinėje byloje nagrinėjama valstybinės priešgaisrinės apsaugos tarnybos ugniagesių gelbėtojų veikla paprastai patenka į šių direktyvų taikymo sritį taip, jog iš principo Direktyvos 93/104 6 straipsnio 2 dalis draudžia ilgesnį nei maksimalų 48 valandų savaitės darbo laiką, įskaitant budėjimo laikotarpius,**

— **vis dėlto toks prailginimas įmanomas išskirtinėmis ypač pavojingomis ir didelio masto aplinkybėmis, kai tinkamo tarnybų funkcionavimo saugos, sveikatos apsaugos, viešosios tvarkos srityse užtikrinimo tikslas turi laikinai tapti svarbesnis už ugniagesių gelbėtojų saugos ir sveikatos apsaugos užtikrinimo tikslą; tačiau net ir tokiomis išskirtinėmis aplinkybėmis visomis įmanomomis priemonėmis reikia laikytis Direktyvos 89/39 tikslų.**

Parašai.